

Tandori Dezső

TÁRSAS NAPPALI KIAKADÁS

**Szép Ernő MAGÁNYOS ÉJSZAKAI CSAVARGÁS
című verse nyomán**

„...a hihetetlen brutalitás, egy versé,
nem a felhasznált szavak illetlen, szokatlan,
netán szörnyűséges tartalmától függ,
egy szónak aligha lehet szörnyűséges tartalma.

A rettenetes és a brutális az, hogy
tegnap este még együtt ültünk, együtt
– hogyan is? – kiakadt valami – keveredtünk
el onnét – jó, a hely megvan –, jöttünk.

És most nem arról van szó, hogy bárkinek
hazudoznunk kellene erről – két hatvan év
körüli férfiember, mit? jó, egyikük eznap
– tegnap – kiakadt, este fél nyolcra járt az idő.

Este fél nyolcra járt az idő, de ő reggel
háromnegyed nyolckor ment el hazulról,
és saját becsvágya szerint, egyazon okból
– sok ok közösebből – kilenc óra harmincra haza

akart érni. (Itt kezd a dolog valami baljósat
ígérni. Jó, eddig a vers meg is volna.) Megvolna
a vers, de hogyan lehet meg? Épp az, ahogy
beszélgettek ők ketten, egyikük munkából jött,

egy kettős gyilkosságról is beszámolt, melynek
helyszínéhez egy hozzátartozója közel volt,
egy kocsmában ültek – a két férfiember –,
együkük egy másik asztaltól állt fel, így

telepedtek le közösen egy másik asztalhoz egy
órára még. A verssel ott van baj, hogy – és ez
műfajelméleti kérdés is, elméleti ügy tehát –
miként szakad el egymástól a beszélgetés két

résztevője, egyikük hogyan áll Kőbánya-Alsó, mondjuk, híd alatti büfénél egy felesel (elemista korokban a beszélgetés verset író fele egszszor a most Kőbánya-Alsónál álldogáló félnek

– hajnali sötét a város még – nem akarta, a legnyomatékosabb – karszorítás egy himlő-oltás helyén! – kérésére sem azt mondani: *Híd alatt mosnak. – A fejedre fosznak a válasz).*

Tegnap ez nem jött elő, bár sok mindenről volt szó. Ha előjön, egy jót nevettek volna rajta. »Deeeezsűűű...«, mondta volna az egyik férfiember, aki most talán megtörli a szája szélét a feles után, aki a verset

írja, tölt magának egy pohár bort. Ez a műanyag flakon ott volt ezzel a férfiemberrel, a táskájában, végig, de nem húzta meg, ahogy szeretete volna, nemes személytelenséggel szeretete volna végig-

járni csekély útját, a Hold utcát, a Kálmánt, tartozott pár száz forinttal – és ma is tartozik még! – a másolóirodán, meg akarta adni, váltania kellett egy ezrest, de a megadásból tegnap semmi sem lett,

mert összetalálkozott valakikkel a csarnoki büfében, lendületes poharazgatás indult, ennek során sok mindenről volt szó. A férfiember, aki Kőbánya-Alsó féldecis öregbarátjával este fél hét felé majd

összetalálkozik – és hadd fogjuk tömörre itt – főként arról számolt be jól ismert haverjainak a büfében, hogyan volt az előző nap, tehát most: tegnapelőtt, hogy ő... de nem is... hogyan van az, ezt magyarázta,

hogy létrejön néha egy-egy 4:4-es labdarúgó-eredmény, hogyan alakul ki. S: Az észak-koreaiak...! nem a dél-koreaiak, ők vezettek Eusébioék ellen 3:0-ra egy végén, ám hogy Eusebio vezérletével a portugálok 5:3-ra, azaz

3:5-re fordítani tudtak. Tegnap én, mesélte a férfiember a Hold büfében, termelési sikereket mondhattam magaméinak, hahaha, ezen nevettek, két intelligens úrral társalgott, kicsit belesodródott csak a beszélgetésbe, azt hitte.

Azt hitte, hamar elmennek, elmegy, nem így történt.
Ahogy ennek a versnek kezd egy ritmusa meglenni,
úgy lett meg, jóra-rosszra, annak az álldogálásnak is
egy üteme, sok ottani ismerőst mutattak be neki

ott álldogáló barátai, és így tovább, ez csupán abból
érdekes, szempontból-abból, hogy miért kongattak
delet a harangok, mikor a férfiember, táskájában
a letekeretlen kupakú másfél literes tele boros flakonnal

a Lánchidon az egyik úrral összekarolva, az úr kicsit
befolyásoltan, ment, javasolta a befolyásolt úrnak
– befolyásolta őt még a pesti pillérnél –, térjen
haza, vagy akármi; a férfiember egymaga jött tovább, de

nem jött haza (befolyásolt állapotban volt ő is,
bár sem segrészeg nem lett, sem kötekedő, sem
ézelmes nem lett, s ez is egyáltalán arról *szól*
– e mocsok szó! –, mi is van vele mostanában), ki-

egyensúlyozott és szélsőséges állapotai ellenére
is az átlag megoldást választotta a büfébeli borok
hatására, és betért valahova, satöbbi. A Hold büfében
nem is tudta, nem is gondolhatott rá, hogy onnét,

ahová betér majd, onnét kiküllebbítették – állásilag –
a csapos haverjukat, s ez a kerületnek nemcsak
nagy vesztesége, az igazi hozzáértőké, Ern után Lac
síncs, ja, a Lac úr a Hold utca környékén lakik.

Nem gondolt, hogyan is gondolt volna Lac úrra, a két
úrnak a férfiember – fekete sapkában – a tegnapi,
a tegnapi-tegnapi 3:0-ás vezetését mesélte, Észak-Korea
rossz hasonlat is volt erre. Na. Megcsináltam, mert

idegesített, hogy folyamatos, nagy munkavégzéseim
mellett kisebb munkák elvégzése vár, megcsináltam,
mesélte, egy kicsinek nem nevezhető, de a hosszabb
239,7 km-es országúti kerékpározásomhoz képest (képzavar,

ime! most akkor foci vagy kerékpár?) csekély, bár
döntő 0,3 km sprint, sprinteralkat vagyok, fejtegette,
legyúrom a hosszú, lélekölő távot, aztán jöhet a
poénkodás, a sprinterek eldöntik maguk között

a szakaszgyőzelmet, én ilyen sprinteralkat vagyok,
magyarázta, országúti, ez a bringatéma a focival
folyton összekeveredett. A bort szerencsére nem keverte
sörrel vagy röviddel, végre módjában állt nem annyit

enni (mint odahaza; neje, persze, kajával várta, és
erre szót se vesztegessünk, tulajdonképp disznóság volt,
hogy este fél nyolcig nem ment haza a férfiember,
ám ilyesmi előfordul), megírtam ezt a cikket, mesélte,

megírtam egy másik cikket, japán mértékű verseket kértek
tőle, mesélte, közben beszélgetőtársai jókat közbeciccentettek,
rikkantottak, nevettek, megcsináltam, így lett 3:0,
a haikukat, és este hét óra volt. És akkor! Akkor bekaptál

négy gólt! így az egyik úr, pontosan, így ő, bekaptam
négy gólt a következőképpen: valaki felhívott, nyitnék
meg egy irodalmi délutánt, a jó szent úristen, magyaráltam,
három éve mást se írok, csak hogy nem és nem akarok

szerepelni, nem akarok irodalmi-üzleti tárgy híján
magánbeszélgetést folytatni, kiderült, aki felkérte
volna, évek óta egy szót sem olvasott tőle az elmúlt
három év során pár irodalmi tanulmányon kívül, minék

élek! mondta keserűen nevetve a férfiember a Hold
büfében; a második gól az volt, hogy amerikai barátja
telefonált, kiderült a beszélgetésből, hogy négy,
egyenként legalább 15 000 forint értékű könyvet

adott fel neki, de ezek hat hete nem és nem érkeznek
meg a férfiemberhez ide Budapestre. Lopás történt volna?
Hol? Te jó ég, munkájához is kellett volna a könyvek,
meg egyáltalán. A harmadik gólt így kaptam, mondta:

egy kiadóm lelkesen elújságolta, magas pozícióba
került, hát te szent isten, megint, én ebben a témában
nem utazom, egyáltalán nem utazom, a lakásom és a Hold utca
közt ingázom, tegnap ezt nem nagy sikerrel tettem,

de egy jó kiadót veszítettem el hosszú időre, tudtam jól,
ahogy ő feljebb lépett. S a 3:4-es eredmény? Nejem,
meséltem – ah, a nejek (így a közhangulat) – hazajött,
tegnap, mondja, úgy fél nyolcra járt, azt mondja, a műszakiak,

akik az egyik házbeli lakótárssal közös »műszakinkat«
megnézni kiszálltak, főleg utcatárséknál volt valami
rendellenesség, a nejemtől, mesélem, akasztották le
a 2500 forintnyi kiszállási díjat, de utcatársunk

megint a legkisebb jelét se mutatta, hogy az összeg
felét kifizetni akarná. Ráadásul nem és nem jönnek
a honoráriumok, mesélte a büfében a férfiember,
országúti kerékpárosként melózok, és semmi pénz,

eleve, képzavar, túl széles terpesz, a dolgok nem jönnek
jól össze sehogy se, kidolgozom minden erőmet, aztán
másodlagos, engem nem érdeklő dolgokról kell hallanom
folyton, és így tovább. A Lánchidon ugrott be: és

hogyan egyenlítettem mégis? Úgy, hogy megőriztem csendes
nyugalمام, mesélte a férfiember, ezt tizenegyesnek
értékeltem, tizenegyesből egyenlítettem, hahaha, nem
reagáltam a világ packázásaira. Azám, de a Lánchidat

elhagyva beült a Lac úr elhagyott helyére a férfiember,
ott egy kisebb asztaltársaságnál öt-hat órát eldumált,
a kisebb asztaltársaság végül azt kifogásolta, hogy
a férfiember folyton csak a maga dolgát mondja, érdeklődsz te,

kérdezték, irántunk? mit tudsz te rólunk! nem volt
ez agresszív – nem nagyon volt az –, fájó volt, ittas
szövegelés is volt, te szent ég megint! így ült át
Kőbánya-Alsó-barátjához a férfiember, a másik

férfiemberhez, de erről nem volt szó aztán, ki tudja,
miről volt szó, Kőbánya-Alsó azt mondta, fogja rá
– hibáztassa otthon őt – a férfiember, vele ment el
a napja, na jó vicc, ez merő képtelenség, nem is

célszerű. Nem volt szó arról, előre hogyan is lehetett
volna, hogy az országúti kerékpározásnak mi minden nem épp
megfelelő feltétele. Hogy a férfiember hétszer fog
elnézést, sőt bocsánatot kérni kimaradásáért, de

minden ugyanúgy megy tovább, szidalmazás különféle
fokokon, ahogy ez már együttesben élő emberek közt
lenni szokott, összeütközések a jégszekrény előtti
szűk helyen, megcsináltathattad volna a haverjaiddal

a csengőt; mit képzelsz, már mindent én csinállok? nem volt éppenséggel a nyugalom megőrzésének jeles példája ez már ma, jóllehet semmiféle heves jelenet nem alakult, csak ellenségesen izzott az egész, rövidítsük le,

bár a tegnapi társas kiakadás sem volt épp kedvére e nevezett férfiembernek, viszont ilyesmi megesik, s a fejlemények mintha utaltak volna rá bizonyos módon – hagyjuk a sajátos életrészleteket –, miért esnek meg (még) ilyen(ebb)ek.

A hihetlenség és brutalitás pedig, a versé – ezé itt, ezé is – az, hogy hát hogyan is jön ez: *lillu* és sárgul az ég alja (szerencsére monokli senki szeme alatt se, a neheztelések sehol sem váltak tettlegességgé,

úti elvágódássá, legföljebb nadrágok lettek khm, khm, belül, meg hogy ne tőlem kérj elnézést, hanem szégyelld magad, ezek hangzanak most aztán), *lillu*, ez a félreütés érzi, bocsánat, őrzi

– *lilul* helyett – a nem teljes sprinterállapothoz *valló* kondicionáltság összetevőinek emlékét, a hihetetlen és satöbbi az, hogy ez hogyan lesz hirtelen vers, férfiember barátom míg Kőbánya-Alsón

hörpinti ki pohara alját tűnődve,
itt ez a dolgoknak alatta vagy fölötte
zeng, a Társas Kiakadás Dala, mint egy lalla
égi vagy már rögök közé bukott pacsirta.”

(A „pacsirta” a „hirte-” ríme. Azért az én Eliotom, mert ő kérdi ezt, „Nevetni lesz-e még okom”.
Hát nem,
nem nagyon.)

S hagyom.